

Etusivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Slovenia

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Lapsen huollolla tarkoitetaan oikeudellista suhdetta, joka kuuluu **perheoikeuden** piiriin. Suhde muodostuu, kun lapsi syntyy tai kun isyys ja äitiys vahvistetaan. Slovenian oikeusjärjestyksen mukaan avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin aviolapsilla. Slovenian lainsäädäntöön sisältyy täysadoptiojärjestelmä, jonka mukaan adoptiolapset ja biologiset lapset ovat yhdenvertaisia.

Oikeusperusta on **Slovenian perustuslain (Ustava Republike Slovenije) 54 §**, jonka mukaan vanhemmilla on oikeus ja velvollisuus elättää, kouluttaa ja kasvatuttaa lapsiaan. Tämä oikeus ja velvollisuus voidaan ottaa vanhemmilta pois tai sitä voidaan rajoittaa vain laissa säädetystä syystä lapsen edun suojaamiseksi. Avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla on samat oikeudet kuin aviolapsilla.

Lapsen huolto koostuu kaikista oikeuksista ja velvollisuuksista, joita noudattamalla vanhemmat luovat parhaat mahdolliset olosuhteet lapsensa kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Lapsen huolto kuuluu molemmille vanhemmille (perhelain (*Družinski zakonik*) 6 §).

Vanhempien on suojeltava lapsen etua kaikissa lapseen liittyvissä toiminnaissa ja kunnioitettava lapsen kasvatuksessa tämän omaa persoonallisuutta, yksilöllisyyttä ja ihmisarvoa. Vanhemmat ovat etusijalla kaikkiin muihin nähdessä, kun on kyse lapsen hoitamisesta ja vastuusta toimia lapsen edun mukaisesti. Vanhempien katsotaan toimivan lapsen edun mukaisesti, jos he turvaavat lapsen aineelliset, tunne-elämään liittyvät ja psykososiaaliset tarpeet. Tämä tarkoittaa, että vanhempien on toimittava tavalla, joka osoittaa heidän hoitavan lastaan ja huolehtivan tästä lapsen persoonallisuus, ikä, kehitystaso ja toiveet asianmukaisesti huomioon ottaen. Vanhempien on myös annettava lapselle asianmukaista ohjausta ja kannustettava hänen kehitystään (perhelain 7 §).

Vanhemmillä on pääasiallinen ja tasavertainen vastuu lapsensa hoidosta, kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on oltava heidän ensisijaisena tavoitteenaan, ja valtio avustaa heitä lapsen huollon järjestämisessä.

Lapsen huolto pitää sisällään vanhempien oikeudet ja velvollisuudet, jotka liittyvät lapsen henkeen ja terveyteen, kasvatukseen, suojeluun, hoitoon, valvontaan ja koulutukseen. Siihen sisältyvät myös vanhempien oikeudet ja velvollisuudet, jotka liittyvät lapsen edustamiseen ja elatukseen sekä lapsen omaisuuden hoitoon. Toimivaltainen viranomainen voi rajoittaa jommankumman tai molempien vanhempien huoltajana toimimista tai ottaa lapsen huoltajuuden pois jommaltakummalta tai molemmilta vanhemmilta perhelaissa säädetyn edellytyksen.

Vanhempien on huolehdittava lapsensa hengestä ja terveydestä sekä suojeltava, hoidettava, kasvatettava ja valvottava häntä. Vanhempien on annettava lapselleen mahdollisuus terveeseen kasvuun, tasapainoiseen persoonallisuuden kehitykseen ja valmiudet itsenäiseen elämään ja työnteeseen. Vanhempien on elätettävä lapsiaan perhelain säännösten mukaisesti ja huolehdittava mahdollisuuksiensa mukaan lapsiensa koulunkäynnistä ja koulutuksesta lapsen kyvyt, taipumukset ja toiveet huomioon ottaen (perhelain 135, 136 ja 137 §).

Lapsella on oikeus tavata molempia vanhempiaan, ja vanhemmillä puolestaan on oikeus tavata lastaan (perhelain 141 §).

Vanhempien **vahingonkorvausvastuusta** heidän lastensa aiheuttamien vahinkojen osalta säädetään veloitelain (*Obligacijski zakonik*) 142 §:ssä. Vanhemmat ovat vastuussa vahingoista, jotka heidän alle 7-vuotias lapsensa aiheuttaa kolmansille osapuolille, riippumatta siitä, onko vahinko heidän syytään.

Vanhemmat ovat vastuussa vahingoista, jotka heidän 7 vuotta täyttänyt alaikäinen lapsensa aiheuttaa kolmansille osapuolille, elleivät he pysty osoittamaan, että vahinko ei ole heidän syytään.

Lapsen **edustamisesta** suhteessa muihin säädetään perhelain 145 §:ssä. Jollei laissa toisin määrätä (esimerkiksi jos lapsi on sijoitettu sijaishoitoon), vanhemmat edustavat lapsiaan. Alaikäiselle lapselle tarkoitettu tiedoksianto tai ilmoitus voidaan luovuttaa jommallekummalle huoltajalle. Jos vanhemmat eivät asu yhdessä, tiedoksianto tai ilmoitus luovutetaan sille huoltajalle, jonka kanssa lapsi asuu, tai tuomioistuimessa tehdyssä sovinnossa tai perhelain 139 §:n mukaisessa yhteishuoltajuutta koskevassa tuomioistuimen päätöksessä nimetyille huoltajalle (perhelain 145 §).

Vanhemmat hoitavat lapsen omaisuutta lapsen edun mukaisesti. Vanhemmat voivat käyttää lapsensa omaisuudesta saatavia tuloja erityisesti lapsen elatukseen, kasvatukseen ja koulutukseen sekä perheen välittömiin tarpeisiin, jos heidän omat varansa ovat riittämättömät (perhelain 147 ja 148 §).

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Vanhemmillä on pääasiallinen ja tasavertainen vastuu lapsensa hoidosta, kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on oltava heidän ensisijaisena tavoitteenaan (perhelain 135 §).

Vanhemmat toimivat yhdessä lapsen huoltajina lapsen edun mukaisesti. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset (*center za socialno delo*) auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Jos vanhemmat eivät asu yhdessä eikä heillä ole yhteishuoltajuutta, heidän on päätettävä yhteisymmärryksessä ja lapsen etua ajatellen asioista, jotka ovat lapsen kehityksen kannalta merkittäviä. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja.

Lapsen päivittäiseen elämään kuuluvista asioista ja tämän pysyvistä asuinpaikasta päättää se vanhemmista, joka on lapsen huoltaja, edellyttäen, että tämä ei vaikuta haitallisesti lapsen kehityksen kannalta merkittäviin asioihin.

Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen asioista, jotka vaikuttavat merkittävästi lapsen kehitykseen, tuomioistuin ratkaisee asian.

Jos toinen vanhemmista ei pysty vastaamaan lapsen huoltajuudesta, vastaa toinen vanhempi huoltajuudesta yksin.

Jos jompikumpi vanhemmista on kuollut tai hänestä ei ole tietoa tai jos jompikumpi on menettänyt huoltajuutensa, lapsen huoltajuudesta vastaa toinen vanhempi (perhelain 151 §).

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Vanhemmat ovat etusijalla kaikkiin muihin nähdessä lapsen oikeuksien ja etujen suojelemista koskevan oikeuden ja velvollisuuden osalta. Jos vanhemmat eivät käytä näitä oikeuksia tai täytä näitä velvollisuuksia tai toimivat lapsen edun vastaisesti, valtio toteuttaa toimenpiteitä lapsen oikeuksien ja etujen suojelemiseksi (jäljempänä "toimenpiteet lapsen etujen suojelemiseksi"). Toimenpiteitä lapsen etujen suojelemiseksi voidaan toteuttaa, kunnes lapsi saa täyden oikeustoimikelpoisuuden, ellei perhelaissa muuta säädetä (perhelain 154 §).

Tuomioistuin voi huostaanottaa lapsen vanhemmiltaan ja antaa hänet muiden henkilöiden hoitoon tai sijaishoitoon tai laitokseen, jos lapsi on vaarassa ja jos huostaanotto on ainoa keino suojella hänen etujaan riittävässä määrin ja jos tapauksen olosuhteet osoittavat, että vanhemmat voivat tietyn ajan kuluttua ottaa vastuun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta (perhelain 174 §).

Tuomioistuin voi myös päättää sijoittaa lapsen laitokseen, jos hän kärsii käyttäytymiseen, tunne-elämään, oppimiseen tai muihin seikkoihin liittyvistä psykososiaalisista kehitysongelmista. Lapsen sijoittaminen edellyttää, että lapsi tai perheen muut lapset ovat vaarassa ja lapsen tai perheen muiden lasten etua voidaan suojella vain sijoittamalla lapsi laitokseen (perhelain 175 §).

Lasta voi hoitaa myös adoptiovanhempi. Lapsi voidaan antaa adoptoitavaksi vain, jos vanhemmat ovat antaneet suostumuksensa adoptioon sosiaaliviranomaisille tai tuomioistuimessa lapsen syntymän jälkeen. Jos lapsi on alle kahdeksan viikon ikäinen, suostumus on vahvistettava uudelleen, kun lapsi saavuttaa kahdeksan viikon iän. Jos suostumusta ei vahvisteta, sillä ei ole oikeusvaikutusta. Suostumusta ei vaadita vanhemmalta, jolta on otettu pois huoltajuus tai joka on pysyvästi kyvytön ilmaisemaan toiveitaan. Myös lapsia, joiden vanhemmista ei ole tietoa tai joiden vanhempien olinpaikasta ei ole ollut vuoteen tietoa, voidaan antaa adoptoitavaksi (perhelain 218 §). Adoptio päättää lapsen oikeudet ja velvollisuudet suhteessa vanhempiin ja muihin sukulaisiin ja päinvastoin. Jos lapsen jommankumman vanhemman avio- tai avopuoliso adoptoi lapsen, lapsen oikeudet ja velvollisuudet tähän vanhempaan ja hänen sukulaisiinsa nähdn eivät pääty ja päinvastoin (perhelain 220 §).

Lapsen huoltajuuden myöntäminen sukulaiselle on perheilla käyttöönn otettu uudistus, joka liittyy lapsen hoitamiseen. Tämä mahdollisuus on käytettävissä vain sellaisen lapsen osalta, jolla ei ole elossa olevaa vanhempaa. Tuomioistuin voi myöntää vanhempainvastuun sukulaiselle, joka on valmis ottamaan vastuun lapsesta ja täyttää perheilaissa säädetyt adoption edellytykset, jos tämä on lapsen edun mukaista. Perheilaissa määritellään, keitä tällaisissa tapauksissa pidetään sukulaisina: sukulaisia ovat lapsen verisukulaiset suoraan ylenevässä polvessa toiseen polveen asti tai sivusukulaiset neljanteen polveen asti. Huoltajuuden saanut henkilö saa samat oikeudet ja velvollisuudet kuin lapsen vanhemmilla olisi ollut, ja hänestä tulee lapsen laillinen edustaja. Henkilön, jolle huoltajuus on myönnetty, on elätettävä lasta. Jos vanhempainvastuu myönnetään kahdelle sukulaiselle, jotka ovat naimisissa tai avioliitossa, tai sukulaiselle ja hänen avio- tai avopuolisolleen, jotka täyttävät edellytykset, huoltajuus myönnetään molemmille avio- tai avopuolisoille eikä sitä voida myöntää pelkästään toiselle (perhelain 231 §).

Tuomioistuin nimeää holhoojan lapselle, jolla ei ole vanhempia, tai lapselle, jota vanhemmat eivät hoida, ja sijoittaa lapsen holhoojan hoitoon (perhelain 257 §). Sosiaaliviranomaiset tai tuomioistuin määräävät lapselle erityisedustajan (*kolizijski skrbnik*), jos vanhemmilla on lapsen huoltajuus, mutta heidän ja lapsen edut ovat ristiriidassa, tai jos lapsen ja hänen holhoojansa edut ovat ristiriidassa (perhelain 269 §).

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Vanhempien, jotka eivät asu yhdessä tai jotka aikovat erota, on lasten edun mukaisesti sovittava yhteisten lastensa huoltajuudesta. He voivat sopia säilyttävänsä lasten yhteishuoltajuuden, luovuttaa huoltajuuden toiselle vanhemmalle tai sopia, että osa lapsista on toisen vanhemman huollossa ja osa taas toisen. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen huoltajuudesta, he voivat hakea tuomioistuimessa tehdyn sovinnon allekirjoittamista. Jos tuomioistuin toteaa, että sopimus ei ole lapsen edun mukainen, hakemus hylätään. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen huoltajuudesta, tuomioistuin ratkaisee asian Tuomioistuin voi myös omasta aloitteestaan ja perhelain säännösten mukaisesti päättää muista toimenpiteistä lapsen edun turvaamiseksi. Huoltajuuspäätöstä tehdessään tuomioistuin päättää aina myös vanhempien yhteisten lasten huollosta ja kumpaan vanhempaa koskevasta tapaamisoikeudesta perhelain mukaisesti. Tuomioistuin antaa uuden huoltajuuspäätöksen, jos se on olosuhteiden muuttumisen tai lapsen edun vuoksi tarpeen (perhelain 138 §).

Kun tuomioistuin mitätöi avioliiton, se päättää myös vanhempien yhteisten lasten huoltajuudesta ja elatuksesta sekä lapsen ja molempien vanhempien tapaamisista tämän lain mukaisesti. Ennen tätä sen on selvitettävä, miten lapsen tai lasten etu voidaan parhaiten varmistaa (perhelain 98 §).

Jos vanhemmat eivät asu yhdessä eikä heillä ole yhteishuoltajuutta, heidän on päätettävä yhteisymmärryksessä ja lapsen etua ajatellen asioista, jotka ovat lapsen kehityksen kannalta merkittäviä. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Lapsen päivittäiseen elämään kuuluvista asioista ja tämän pysyvästä asuinpaikasta päättää se vanhemmista, joka on lapsen huoltaja, edellyttäen, että tämä ei vaikuta haitallisesti lapsen kehityksen kannalta merkittäviin asioihin (perhelain 151 §).

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Vanhempien, jotka eivät asu yhdessä tai jotka aikovat erota, on lasten edun mukaisesti sovittava yhteisten lastensa huoltajuudesta. He voivat sopia säilyttävänsä lasten yhteishuoltajuuden, luovuttaa huoltajuuden toiselle vanhemmalle tai sopia, että osa lapsista on toisen vanhemman huollossa ja osa taas toisen. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen huoltajuudesta, he voivat hakea tuomioistuimessa tehdyn sovinnon allekirjoittamista. Jos tuomioistuin toteaa, että sopimus ei ole lapsen edun mukainen, hakemus hylätään. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen huoltajuudesta, tuomioistuin ratkaisee asian (perhelain 138 §). Tuomioistuimessa tehtyyn sovintoon tai yhteishuoltajuutta koskevaan tuomioistuimen päätökseen on sisällyttävä päätös lapsen pysyvästä asuinpaikasta, siitä, kumpi vanhemmista vastaanottaa lasta koskevia ilmoituksia, ja lapsen elatuksesta (perhelain 139 §).

Vanhempien, jotka eivät asu yhdessä tai jotka aikovat erota, ja yhdessä asuvien vanhempien on sovittava yhteisten lastensa elatuksesta. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen yhteisten lastensa elatuksesta, tuomioistuin ratkaisee asian (perhelain 140 §).

Lapsella on oikeus tavata molempia vanhempiaan, ja vanhemmilla puolestaan on oikeus tavata lastaan. Tapaamiset on järjestettävä lapsen etu huomioon ottaen. Vanhemman, jonka kanssa lapsi asuu ja jolla on lapsen huoltajuus, tai kolmannen henkilön, jonka kanssa lapsi asuu, on pidättäydyttävä sellaisesta toiminnasta, joka haittaa tai estää lasta tapaamasta toista vanhempaansa tai vanhempiaan, ja pyrittävä rohkaisemaan lasta suhtautumaan asianmukaisesti tapaamisiin toisen vanhemman tai vanhempien kanssa. Vanhemman, jolla on lapsen tapaamisoikeus, on pidättäydyttävä sellaisesta toiminnasta, joka estää lapsen tapaamisen ja hänen hoitonsa ja kasvatuksensa. Vanhempien, jotka eivät asu yhdessä tai jotka aikovat erota, on sovittava tapaamisoikeudesta. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen huoltajuudesta, he voivat hakea tuomioistuimessa tehdyn sovinnon allekirjoittamista. Jos tuomioistuin toteaa, että sopimus ei ole lapsen edun mukainen, hakemus hylätään. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen tapaamisoikeudesta, tuomioistuin ratkaisee asian (perhelain 141 §).

Lapsella on oikeus tavata muita henkilöitä, joihin hänellä on sukulaisuussuhde tai läheinen suhde, ellei se ole vastoin lapsen etua. Tällaisia henkilöitä ovat erityisesti lapsen isovanhemmat, sisarukset, puolisisarukset, aikaisemmat kasvattivanhemmat, jommankumman vanhemman entiset tai nykyiset puoliset tai asuinkumppanit. Lapsen vanhemmat, lapsi (jos hän kykenee ymmärtämään sopimuksen merkityksen) ja edellä tarkoitetut henkilöt tekevät tapaamisoikeutta koskevan sopimuksen. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Sen, missä määrin ja miten tapaamisia toteutetaan, on oltava lapsen edun mukaista. Jos tapaamisoikeudesta päästään sopimukseen, vanhemmat, lapsi ja edellä mainitut henkilöt voivat hakea myös tuomioistuimessa tehdyn sovinnon allekirjoittamista. Jos tuomioistuin toteaa, että sopimus ei ole lapsen edun mukainen, hakemus hylätään. Jos vanhemmat, lapsi ja tämän pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitetut henkilöt eivät pääse sopimukseen, tuomioistuin ratkaisee asian (perhelain 142 §).

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Ennen kuin vanhemmat hakevat tuomioistuimen päätöstä lapsen huoltajuudesta ja elatuksesta, lapsen oikeudesta tavata vanhempiaan tai muita henkilöitä tai sellaisista lapsen huoltoon liittyvistä asioista, joilla on merkittävä vaikutus lapsen kehitykseen, vanhemmat osallistuvat sosiaaliviranomaisten järjestämään

ennakkoneuvontaan. Ennakkoneuvontaa ei kuitenkaan järjestetä, jos toinen vanhemmista on henkisesti vajaakykyinen tai asuu ulkomailla tai hänen olinpaikkansa tai asuinpaikkansa ei ole tiedossa.

Jos kyse on oikeudesta tavata jotakin muuta henkilöä, tämän henkilön ja lapsen (jos lapsi hakee tapaamisoikeutta) on osallistuttava neuvontaan ennen hakemuksen jättämistä.

Ennakkoneuvonnan tarkoituksena on kiinnittää vanhempien tai kyseisen muun henkilön huomio lapsen edun turvaamiseen järjestettäessä suhteita lapseen, siihen, että suhteiden järjestämistä koskevalla sovinnollisella ratkaisulla on lapseen myönteinen vaikutus, sekä sovittelun tarkoitukseen.

Neuvonnassa on käytävä myös ennen kuin haetaan uutta päätöstä tämän pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitetuista asioista.

Vanhemmat tai edellä tarkoitetut henkilöt osallistuvat ennakkoneuvontaan ilman edustajiaan. Sosiaaliviranomaiset voivat vanhempien tai edellä tarkoitettujen henkilöiden suostumuksella jatkaa ennakkoneuvontaa sovittelumenettelynä. Nämä henkilöt voivat myös osallistua muiden toimijoiden tarjoamaan sovitteluprosessiin (perhelain 203 §).

Sovittelu voidaan järjestää ennen tuomioistuinkäsittelyä, sen aikana tai sen jälkeen, ja siihen voi sisältyä apua henkilökohtaisten ja varallisuussuhteiden ratkaisemisessa. Sovittelu toteutetaan ensisijaisesti ennen tuomioistuinkäsittelyn alkamista, jotta voidaan muotoilla hakemus avioliiton purkamisesta avioerosopimuksella tai hakemus tuomioistuimessa tehtäväksi sovinnoksi lapsen huoltajuudesta, elatuksesta ja lapsen oikeudesta tavata vanhempiaan tai muita henkilöitä tai lapsen huoltoon liittyvistä asioista, jotka vaikuttavat merkittävästi lapsen kehitykseen. Sovittelu tuomioistuinkäsittelyn aikana tapahtuu vaihtoehtoisia riitojenratkaisua koskevan lain mukaisesti. Vaikka asianomaiset tai menettelyyn osallistuvat olisivat sopineet hakevansa sovittelua, tuomioistuin voi hylätä hakemuksen, eikä se voi keskeyttää tuomioistuinkäsittelyä, jos se lasta koskevissa menettelyissä katsoo, ettei keskeyttäminen olisi lapsen edun mukaista (perhelain 205 §).

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Tuomioistuin voi päättää, että toinen vanhemmista on kaikkien lasten huoltaja, että osa lapsista on toisen vanhemman huollossa ja osa taas toisen, tai että molemmilla vanhemmilla on lasten yhteishuoltajuus. Tuomioistuin voi myös omasta aloitteestaan ja perhelain säännösten mukaisesti päättää muista toimenpiteistä lapsen edun turvaamiseksi. Huoltajuuspäätöstä tehdessään tuomioistuin päättää aina myös vanhempien yhteisten lasten huollosta ja kumpaakin vanhempaa koskevasta tapaamisoikeudesta perhelain mukaisesti. Tuomioistuin antaa uuden huoltajuuspäätöksen, jos se on olosuhteiden muuttumisen tai lapsen edun vuoksi tarpeen (perhelain 138 ja 139 §).

Tuomioistuin päättää myös lasten elatuksesta ja tapaamisoikeudesta (avioliitto- ja perhesuhdelain (*Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*) 105 a, 106 ja 106 a §).

Tuomioistuin tekee tapaamisoikeutta koskevan päätöksen ennen kaikkea lapsen etua ajatellen. Jos vanhempi, jonka kanssa lapsi asuu, estää lapsen ja toisen vanhemman tapaamisen, eikä tapaamista voida järjestää edes sosiaaliviranomaisten asiantuntija-avulla, tuomioistuin voi toisen vanhemman hakemuksesta päättää poistaa huoltajuuden tapaamisen estävältä vanhemmalta ja antaa lapsen huoltajuuden toiselle vanhemmalle. Tuomioistuin voi menetellä näin, jos se uskoo tämän toisen vanhemman mahdollistavan tapaamiset ja jos tämä on ainoa tapa turvata lapsen etu. Tuomioistuin antaa uuden vanhempien tapaamisoikeutta koskevan päätöksen, jos se on olosuhteiden muuttumisen tai lapsen edun vuoksi tarpeen (perhelain 141 §). Tuomioistuin voi poistaa tapaamisoikeuden tai rajoittaa sitä osana lapsen edun turvaamiseksi toteutettavaa toimenpidettä (perhelain 173 §).

Päätätessään lapsen huoltajuudesta ja elatuksesta, tapaamisoikeudesta, lapsen huollosta ja huoltajuuden myöntämisestä lapsen sukulaiselle tuomioistuin ottaa huomioon myös lapsen mielipiteen, jos lapsi on sen itse ilmaissut tai sen on ilmoittanut henkilö, johon lapsi luottaa ja jonka hän on itse valinnut, ja jos lapsi pystyy ymmärtämään asian merkityksen ja seuraukset. Lapsen edun osalta tuomioistuin ottaa huomioon sosiaaliviranomaisten lausunnon aina, kun tällainen lausunto hankitaan riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain mukaisesti (perhelain 143 §).

Lapselle maksettavaa elatusapua arvioidessaan tuomioistuimen on toimittava lapsen etua ajatellen ja määriteltävä elatusavun määrä sellaiseksi, että sillä varmistetaan lapsen suotuisa fyysinen ja psyykinen kehitys. Elatusavun on katettava lapsen elinkustannukset, jotka aiheutuvat erityisesti asumisesta, ravinnosta, vaatteista, jalkineista, huolenpidosta, kasvatuksesta, koulutuksesta, virkistytymisestä ja muista erityistarpeista (perhelain 190 §).

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Jos vanhemmat eivät asu yhdessä eikä heillä ole yhteishuoltajuutta, heidän on päätettävä yhteisymmärryksessä ja lapsen etua ajatellen asioista, jotka ovat lapsen kehityksen kannalta merkittäviä. Jos he eivät pysty sopimaan asiasta, sosiaaliviranomaiset auttavat heitä sovinnon löytämisessä. He voivat halutessaan käyttää myös sovittelijan palveluja. Lapsen päivittäiseen elämään kuuluvista asioista ja tämän pysyvästä asuinpaikasta päättää se vanhemmista, joka on lapsen huoltaja, edellyttäen, että tämä ei vaikuta haitallisesti lapsen kehityksen kannalta merkittäviin asioihin. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen asioista, jotka vaikuttavat merkittävästi lapsen kehitykseen, tuomioistuin ratkaisee asian (perhelain 151 §).

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Yhteishuoltajuus tarkoittaa, että molemmat vanhemmat ovat yhtä lailla vastuussa lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä ja että molempien on hoidettava häntä.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Asiallinen toimivalta kuuluu lapsen huoltajuutta koskevissa asioissa alueellisille tuomioistuimille (*okrožna sodišča*) (riidattomiin asioihin sovellettavasta siviiliprosessista annetun lain (*Zakon o nepravdnem postopku*) 10 §).

Yleinen **alueellinen toimivalta** kuuluu tuomioistuimelle, jonka alueella henkilöllä, jota vastaan hakemus on jätetty, on pysyvä asuin- tai kotipaikka. Kun tuomioistuin aloittaa oma-aloitteisesti menettelyn, yleinen alueellinen toimivalta kuuluu tuomioistuimelle, jonka alueella menettelyn kohteena olevalla henkilöllä on pysyvä asuinpaikka. Jos menettelyssä on vain yksi osallistuja, yleinen alueellinen toimivalta kuuluu tuomioistuimelle, jonka alueella osallistujan pysyvä asuinpaikka tai kotipaikka sijaitsee. Jos osallistujalla ei ole pysyvää asuinpaikkaa Sloveniassa, yleinen alueellinen toimivalta määräytyy hänen tilapäisen asuinpaikkansa mukaan. Jos osallistujalla on pysyvän asuinpaikan lisäksi tilapäinen asuinpaikka muualla ja voidaan olettaa, että osallistuja olosuhteet huomioon ottaen asuu tilapäisessä asuinpaikassaan pidemmän aikaa, yleinen alueellinen toimivalta on myös tuomioistuimella, jonka alueella osallistuja tilapäisesti asuu. Jos slovenialainen tuomioistuin on toimivaltainen päättämään asiasta eikä ole mahdollista määrittää, millä slovenialaisella tuomioistuimella on yleinen alueellinen toimivalta, Slovenian korkein oikeus (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) päättää yleisestä alueellisesta toimivallasta (riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain 11 §).

Elatusridoissa, joissa kantaja vaatii elatusta, sen tuomioistuimen lisäksi, jolla on yleinen alueellinen toimivalta, toimivalta on myös sillä tuomioistuimella, jonka alueella kantaja asuu pysyvästi tai tilapäisesti. Elatusriidoissa, joissa kantaja vaatii elatusta, sen tuomioistuimen lisäksi, jolla on yleinen alueellinen toimivalta, toimivalta on myös sillä tuomioistuimella, jonka alueella kantaja asuu pysyvästi tai tilapäisesti (siviiliprosessilain (*Zakon o pravdnem postopku*) 50 §).

Jollei laissa toisin säädetä, siviiliprosessilain säännöksiä sovelletaan vastaavasti riidattomia asioita koskeviin siviilioikeudellisiin menettelyihin.

Hakemuksessa riidatonta asiaa koskevasta siviilioikeudellisesta menettelystä on esitettävä kuvaus suhteesta tai tilanteesta, josta tuomioistuimen on päätettävä, päätöksen kannalta merkitykselliset tosiseikat ja näitä tosiseikkoja tukevat todisteet, muut tiedot, jotka jokaisessa hakemuksessa on annettava,

sekä osallistujien tunnistetiedot sen mukaisesti, mitä on säädetty siviiliprosessilain nojalla nostettavista kanteista (riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain 23 §).

Asianosaisten ja muiden menettelyyn osallistuvien tahojen on toimitettava kannehakemukset, muutoshakemukset ja muut hakemukset tuomioistuimelle **sloveenin kielellä tai muulla** tuomioistuimessa virallisesti käytettävällä **kansallisen yhteisön kielellä** (siviiliprosessilain 104 §). Kannehakemuksessa on siviiliprosessilain mukaisesti ilmoitettava vaade ja yksilöitävä pääasiaa koskeva täsmällinen kanteen kohde ja sivukanteet, kantajan vaadetta tukevat tosiseikat, kyseisiä tosiseikkoja tukevat todisteet ja muut pakolliset tiedot, jotka kaikkiin kanteisiin on sisällyttävä, sekä osapuolten tunnistetiedot (siviiliprosessilain 180 §).

Jollei laissa toisin säädetä, tuomioistuinmaksut on maksettava menettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä (riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain 39 §).

Siviiliprosessilain mukaan hakemus on kanne, vastaus kanteeseen, oikeussuojakeino tai muu menettelyn ulkopuolella toimitettu lausuma, hakemus tai ilmoitus. Hakemusten on oltava selkeitä ja niiden on sisällettävä kaikki oikeuskäsittelyn vaatimat tiedot. Näitä tietoja ovat muun muassa tuomioistuin, asianosaisten nimet ja pysyvät tai tilapäiset asuinpaikat tai kotipaikat, oikeudellisten edustajien nimet ja valtakirjat, pääasia ja lausuman sisältö.

Hakijan on allekirjoitettava hakemus, jollei hakemuksen muoto sitä estä. Hakijan alkuperäisenä allekirjoituksena pidetään omakätistä allekirjoitusta tai sähköistä allekirjoitusta (joka vastaa omakätistä allekirjoitusta). Jos hakija ei osaa kirjoittaa tai ei pysty allekirjoittamaan, hän laittaa hakemukseen sormenjäljen allekirjoituksen sijasta. Jos tuomioistuin epäilee hakemuksen aitoutta, se voi antaa päätöksen, jolla se määrää, että hakemus on toimitettava oikeaksi todistetulla allekirjoituksella varustettuna. Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta. Jos hakemus sisältää vaatimuksen, asianosaisen on esitettävä hakemuksessa seikat, joihin se perustuu, ja todisteet, jos sellaisia tarvitaan (siviiliprosessilain 105 §).

Hakemukseksi katsotaan kirjallinen fyysinen tai sähköinen hakemus. Kirjallisena hakemuksena pidetään käsin kirjoitettua tai tulostettua hakemusta, joka on allekirjoitettu omakätisesti (fyysinen hakemus), tai sähköistä hakemusta, joka on allekirjoitettu omakätistä allekirjoitusta vastaavalla sähköisellä allekirjoituksella (sähköinen hakemus). Fyysinen hakemus lähetetään postitse tai viestintäteknologiaa käyttäen, toimitetaan suoraan asianomaiselle elimelle tai sen toimittaa henkilö, joka toimittaa hakemuksia työksensä. Sähköiset hakemukset toimitetaan oikeuslaitoksen tietojärjestelmään. Tietojärjestelmä ilmoittaa hakijalle automaattisesti hakemuksen vastaanottamisesta. Hakemus voidaan toimittaa myös vakionuotoisella tai muutoin valmiilla lomakkeella, Sähköisessä muodossa toimitettavien lomakkeiden on oltava sisällöltään identtiset fyysisessä muodossa toimitettavien lomakkeiden kanssa tämän rajoittamatta muiden säästöjen sääntöjen soveltamista (siviiliprosessilain 105 b §).

Jos hakemus sisältää vaatimuksen, asianosaisen on esitettävä hakemuksessa seikat, joihin se perustuu, ja todisteet, jos sellaisia tarvitaan.

Vastapuolelle toimitettavat asiakirjat on toimitettava tuomioistuimelle niin monena kappaleena kuin tuomioistuin ja vastapuoli vaativat ja sellaisessa muodossa, että tuomioistuin voi toimittaa ne eteenpäin. Tämä koskee myös liitteitä. Sähköisesti toimitettavat hakemukset ja liitteet, jotka on toimitettava vastapuolelle, lähetetään yhtenä kappaleena. Tuomioistuin tekee niistä niin monta sähköistä kopiota tai valokopiota kuin vastapuoli vaatii. Jos vastapuolena on useampi kuin yksi henkilö, jolla on yhteinen oikeudellinen edustaja tai asiamies, hakemukset ja liitteet toimitetaan kaikille henkilöille yhtenä kappaleena (riidattomiin asioihin sovellettavasta siviiliprosessista annetun lain 106 §).

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Tuomioistuin ratkaisee henkilöoikeudellista asemaa ja perhesuhteita koskevat asiat riidattomiin asioihin sovellettavissa siviilioikeudellisissa menettelyissä (riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain X luku).

Perhelain mukaiset oikeusasiat, jotka liittyvät vanhempien ja lasten väliin suhteisiin, adoptioon, lapsen huoltajuuden siirtämiseen sukulaisille, hoidon edistämiseen ja sijaishoittoon, ratkaistaan kiireellisinä. Jos tuomioistuimella on perhelain nojalla toimivalta päättää perhelain soveltamisalaan kuuluvista asioista, alueellisilla tuomioistuimilla on asiallinen toimivalta ratkaista asia ensimmäisenä oikeusasteena, jollei muussa laissa toisin säädetä (perhelain 14 §). Alueellinen tuomioistuin ratkaisee asian siviilioikeudellisessa menettelyssä, ellei laissa säädetä, että sen on ratkaistava asia riidattomiin asioihin sovellettavassa menettelyssä. Tuomioistuimet ratkaisevat avioliitto- ja perhesuhdelain piiriin kuuluvat asiat kiireellisinä (avioliitto- ja perhesuhdelain 10 a §). Perhelaissa säädetään, että tuomioistuimen on annettava väliaikainen kieltotuomio lapsen edun turvaamiseksi, jos voidaan osoittaa, että lapsen etu on todennäköisesti uhattuna (perhelain 161 §).

Riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain mukaan lapsen edun turvaamista perhelaissa säädetyn edellytyksin koskevat väliaikaiset kieltotuomiot annetaan turvaamistoimia koskevassa laissa säädettyä menettelyä noudattaen.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Kyllä, oikeudenkäyntikuluihin voidaan myöntää oikeusapua. Alueellisen tuomioistuimen tuomari päättää oikeusavun myöntämisestä (oikeusapulain (*Zakon o brezplačni pravni pomoči*) 2 §).

Tämän lain nojalla oikeusapua voidaan myöntää oikeudelliseen neuvontaan, oikeusavustajan käyttöön ja muihin laissa määriteltyihin oikeudellisiin palveluihin, kaikenlaisiin oikeussuojakeinoihin kaikissa Slovenian yleisissä tuomioistuimissa ja erityistuomioistuimissa, Slovenian perustuslakituomioistuimessa (*Ustavno sodišče Republike Slovenije*) ja kaikissa niissä Slovenian elimissä, laitoksissa ja viranomaisissa, joilla on toimivalta vahvistaa sovinto riita-asiassa tuomioistuimen ulkopuolella. Oikeusapu tarkoittaa myös vapautusta oikeudenkäyntimaksuista (oikeusapulain 7 §).

Kyseisen lain mukaan oikeusapuun ovat oikeutettuja seuraavat: 1. Slovenian kansalaiset; 2. muiden maiden kansalaiset, joille on myönnetty Sloveniassa pysyvä tai tilapäinen oleskelulupa, tai kansalaisuudettomat henkilöt, jotka oleskelevat laillisesti Sloveniassa; 3. muut muiden maiden kansalaiset, joihin sovelletaan vastavuoroisuusperiaatetta tai jotka täyttävät Slovenian tasavaltaa sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa määritetyt ehdot, jos kyseessä on jokin näissä sopimuksissa esitetyistä tapauksista; 4. kansalaisjärjestöt ja voittoa tavoittelemattomat yleishyödylliset järjestöt, jotka on kirjattu asiaankuuluvaan rekisteriin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, jos kyseessä on riita-asia, joka koskee yleishyödyllisten toimien hoitamista tai sellaisten toimien hoitamista, joita varten kyseiset järjestöt on perustettu; 5. muut henkilöt, jotka lain tai Slovenian tasavaltaa sitovan kansainvälisen sopimuksen mukaan ovat oikeutettuja saamaan oikeusapua (oikeusapulain 10 §).

Oikeusapuun oikeutettu henkilö voi pyytää oikeusapua missä tahansa menettelyn vaiheessa (esimerkiksi tuomioistuimen ulkopuolisen menettelyn tai tuomioistuin käsittelyn alkaessa ja missä tahansa meneillään olevan menettelyn vaiheessa). Oikeusapua koskevissa päätöksissä otetaan huomioon hakijan taloudellinen tilanne ja muut laissa säädetty seikat (tavanomainen oikeusapu) (oikeusapulain 11 §).

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Kyllä, alueellisen tuomioistuimen päätökseen vanhempainvastuusta voi hakea muutosta ylemmältä tuomioistuimelta (*višje sodišče*) (riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain 36 §). Muutoshakemus esitetään tuomioistuimessa, joka on antanut tuomion ensimmäisenä oikeusasteena, niin monena kappaleena kuin tuomioistuin ja vastapuoli tarvitsevat (siviiliprosessilain 342 §).

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Täytäntöönpanomenettelystä säädetään päätösten täytäntöönpanoa ja turvaamistoimia koskevassa laissa (*Zakon o izvršbi in zavarovanju*).

Täytäntöönpanon mahdollistava asiallinen toimivalta kuuluu paikallistuomioistuimille (*okrajno sodišče*), ellei laissa muuta säädetä (pätösten täytäntöönpanoa ja turvaamistoimia koskevan lain 5 §).

Tuomioistuimella, jonka alueella huoltajuuden saaneella henkilöllä on pysyvä tai tilapäinen asuinpaikka, tai tuomioistuimella, jonka alueella henkilö, joka on täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen kohteena, asuu pysyvästi tai tilapäisesti, on yleinen alueellinen toimivalta päättää tuomioistuimen antaman huoltajuuspäätöksen täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta tai itse täytäntöönpanosta. Tuomioistuin, jonka alueella lapsi on, on alueellisesti toimivaltainen myös, kun on kyse suorasta täytäntöönpanosta (238 e §) (päätösten täytäntöönpanoa ja turvaamistoimia koskevan lain 238 a §). Täytäntöönpanomääräyksen nojalla lapsen luovuttamista koskeva velvoite asetetaan henkilölle, jota täytäntöönpanoasiakirja koskee, henkilölle, jonka tahdosta lapsen luovuttaminen riippuu, ja henkilölle, jonka huostassa lapsi määräyksen antamishetkellä on. Tuomioistuin ilmoittaa täytäntöönpanomääräyksessä, että lapsen luovuttamista koskevaa velvoitetta sovelletaan myös kehen tahansa muuhun henkilöön, jonka huostassa lapsi täytäntöönpanon hetkellä on (päätösten täytäntöönpanoa ja turvaamistoimia koskevan lain 238 c §). Tuomioistuin päättää kaikki tapaukseen liittyvät olosuhteet huomioon ottaen ja lapsen etua suojellakseen siitä, paneeko se täytäntöön lapsen huoltajuutta koskevan päätöksen langettamalla sakon henkilölle, jota täytäntöönpanomääräys koskee, vai viekö se lapsen henkilölle, jolle tämän huoltajuus on uskottu (päätösten täytäntöönpanoa ja turvaamistoimia koskevan lain 238 c §).

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Lapsen huoltoa koskevat tuomioistuimen päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaisesti. Tuomioistuin soveltaa riidattomiin asioihin sovellettavaa menettelyä riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain mukaisesti.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Kaikki alueelliset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevia hakemuksia.

Tuomioistuin, joka on julistanut oikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi, on myös toimivaltainen käsittelemään muutoshakemuksia, jotka koskevat täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevia oikeuden päätöksiä.

Tuomioistuin soveltaa riidattomiin asioihin sovellettavaa menettelyä riidattomiin asioihin sovellettavasta menettelystä annetun lain mukaisesti.

[Luettelo alueellisista tuomioistuimista\(244 kt\)](#) [PDF \(244 Kb\)](#) [sl](#) [PDF \(244 Kb\)](#) [sl](#)

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) mukaisesti vanhempien ja lasten välisiin suhteisiin sovelletaan sen maan lakia, jonka kansalaisia he ovat. Jos vanhemmat ja lapset ovat eri maiden kansalaisia, sovelletaan sen maan lakia, jossa heillä kaikilla on pysyvä asuinpaikka. Jos vanhemmat ja lapset ovat eri maiden kansalaisia eikä heidän pysyvä asuinpaikkansa ole samassa maassa, sovelletaan sen maan lakia, jossa lapsi asuu (42 §).

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

This webpage is part of an EU quality network

Päivitetty viimeksi: 11/08/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.